

Schiermonnikoog
in
gesprek...

Collegeprogramma gemeente Schiermonnikoog, 2 september 2014

1. Inleiding

Vooruit blikken is moeilijk, dat was zo, dat is zo en dat zal ook wel altijd zo blijven. Toch kan gesteld worden dat het in de huidige tijd, die ten opzichte van het verleden sterk aan dynamiek lijkt te hebben gewonnen nog ingewikkelder is geworden dan het toch al was. Op vrijwel geen enkel beleidsonderdeel is de omgeving zodanig stabiel dat nu al kan worden voorspeld hoe deze zich tot 2018 zal ontwikkelen. Evident is dat deze situatie het maken van plannen ook in hoge mate bemoeilijkt. Immers, het plan dat ons vandaag nog als een uiterst reële optie voorkomt kan morgen ten gevolge van externe ontwikkelingen volkomen onhaalbaar blijken. De verleiding is dan ook groot om 'dan maar' alle planvorming te laten varen en steeds naar bevind van zaken te handelen.

Maar hoe groot deze verleiding ook moge zijn, er is één reden om hier niet aan toe te geven. Elke vorm van bestuurlijke of ambtelijke willekeur – en bij voorkeur ook de schijn daarvan - moet worden vermeden. Vandaar dat de beleidsvoornemens van het college helder moeten worden geformuleerd en – waar nodig - aan de raad voorgelegd. En omdat het majeure uitgangspunt van die beleidsvoornemens één van de weinige aspecten is waarvan we naar menselijke maatstaven gemeten met de grootst mogelijke zekerheid kunnen zeggen dat deze niet zal veranderen, heeft ons college een grote mate van vertrouwen in de uiteindelijke haalbaarheid daarvan. Het zal voor zich spreken dat dat ene uitgangspunt gevonden wordt in het feit dat wij een zelfstandige gemeente zijn met een uitermate ondernemende bevolking die grotendeels leeft van het toerisme op Nederlands mooiste eiland.

Met dat gegeven in het achterhoofd geeft ons college in de navolgende notitie aan hoe de beleidsmatige toekomst in de komende periode zich naar onze smaak zou moeten ontwikkelen. Hierna worden de voor Schiermonnikoog meest actuele en relevante beleidsgebieden genoemd, wordt kort de problematiek weergegeven en daar waar dit mogelijk is worden deze verder gespecificeerd in concrete deelacties.

O ja, nog één punt. De naam van het programma. 'Schiermonnikoog in gesprek ...' Nu al kunnen we de flauwe grapjes voorspellen over de bezetton (tuut, tuut, tuut) van de telefoon. En toch, toch kiezen we voor deze titel. Want dat is wat we willen, dat is het centrale thema de komende periode. In gesprek zijn. In gesprek met de eilanders en de eilander organisaties, in gesprek met de bestuurlijke relaties 'aan de wal' en op de andere eilanden, maar natuurlijk ook in gesprek met onze gasten. En het zijn die gesprekken die uiteindelijk het karakter, de identiteit en de toekomst van ons prachtige eiland zullen bepalen!

2. Ruimte

Al vrij lang wordt over de ruimtelijke ontwikkeling van 'het dorp' Schiermonnikoog gesproken. Centraal daarin staat de spanning tussen enerzijds de wens om onze inwoners een maximale invloed op de eigen leefomgeving te bieden en anderzijds de uitdrukkelijke wens om de schoonheid en schaal van het dorp te behouden. Voeg daar de bescheiden uitbreidingsruimte alsmede de behoefte om de 'eigen' bevolking ook in de toekomst een dak boven het hoofd te bieden (ook al noodzakelijk omdat forenzen vaak geen optie is vanwege de Waddenzee) en het moge duidelijk zijn dat hier een kluwen van invalshoeken aan de orde is die zich slechts met enkele ferme halen laat ontwarren. Ferme halen die zich helaas niet zullen verhouden met 'pijnloos'. En kennelijk heeft dat ons tot nog toe ervan weerhouden om hier stappen Voorwaars te zetten. We noemen enkele voorbeelden:

Een typisch eilander huis staat door vererving leeg. Zou dit huis 'een R' hebben (jargon voor 'recreatieve bestemming') dan zou verkoop naar alle waarschijnlijkheid niet al te ingewikkeld zijn. Het huis kan door de koper gebruikt worden en eventueel ook verhuurd. Een uitkomst voor de erven dus. Maar ... het huis heeft soms niet zo'n 'R'. Ergo, het heeft een 'W'. (Bestemd voor permanente bewoning.) In die gevallen is de markt uiteraard veel kleiner, alleen diegene die op Schiermonnikoog wonen danwel daar willen wonen (wat betekent dat men er minimaal 180 nachten per jaar doorbrengt). Het zal voor zich spreken dat de verkoopprijs hierdoor in een glijvlucht omlaag geraakt. Voor de verkopers vaak onacceptabel, het huis blijft leeg staan en de gemeenschap, inclusief de al dan niet commerciële voorzieningen daarvan, staat met lege handen. Immers, in deze situatie staat het huis 365 dagen per jaar leeg, niemand die boodschappen doet, buiten de deur eet of iets dergelijks.

Een tweede voorbeeld. Er zijn –gelukkig- buitengewoon veel mensen die Schiermonnikoog een prachtig eiland vinden. Een deel daarvan is kapitaalkrchtig genoeg om zich de woning uit het eerste voorbeeld te permitteren en schaft het zich in voorkomende gevallen dan ook aan. Prima, helemaal conform de bedoeling zou de eerste conclusie kunnen zijn. Maar ... dan wordt ontdekt dat de meeste mensen met voldoende financiële middelen voor zo'n stap deze hebben verworven tijdens een leven van hard werken (of veel geluk hebben, dat is natuurlijk ook mogelijk). En zij zijn dus vrijwel per definitie op de leeftijd dat de kinderen de deur uit zijn en zij van een welverdiend pensioen kunnen genieten. (We schetsten een gemiddeld beeld, er zijn heel veel uitzonderingen). Uiteraard zijn zij buitengewoon welkom, over het algemeen vormen zij een verrijking van onze gemeenschap. Alleen, ze hebben geen kinderen meer die onze scholen bezoeken. Ze voetballen niet meer in het eerste van De Monnik. Kortom, hoewel we exact de regels van ons beleid volgen, boet Schiermonnikoog toch aan leefbaarheid in.

Een derde voorbeeld. Een ondernemer ziet zich genoodzaakt zijn zaak uit te breiden danwel te veranderen. Uiteraard wordt hij hierbij geconfronteerd met gemeentelijk beleid dat zodanig in regels is vevat dat niet alles mogelijk is, er worden nadrukkelijk grenzen gesteld. Maar ... diezelfde grenzen gelden niet voor de buurman. En hoewel dit verklaard kan worden uit het gegeven dat e.e.a op enig

moment is gefixeerd en dat een dergelijke maatregel uiteraard niet met terugwerkende kracht kan worden genomen, is het toch in flagrante strijd met zijn rechtsgevoel (en dat van vele anderen).

Het moge duidelijk zijn, niets doen lijkt geen optie meer. Tegelijkertijd lijkt dit 'niets doen' zich ook niet te verhouden met de waddegemeenschap die Schiermonnikoog van oudsher is. Zoals de natuur om ons heen zich kenmerkt door de verandering, zoals de geomorfologie van de wadden in al zijn dynamiek voor iedereen onvoorspelbaar is, zo heeft de eilander gemeenschap zich door de eeuwen heen steeds weer aan weten te passen aan de veranderende omgeving. Het is juist die dynamiek die ruimte moet krijgen, uiteraard binnen zekere kaders. Het College neemt zich voor op heel korte termijn met de gemeenschap in gesprek te gaan over deze kaders zodat nog voor de zomer 2015 een aantal herkenbare keuzes aan de raad kan worden voorgelegd. Nu al kunnen wij zeggen dat ook daar zal gelden dat 'het beste de vijand van het goede is'. Anders gezegd, een model waarmee iedereen gelukkig wordt valt niet te concipiëren, maar een werkbaar en herkenbaar concept zal en moet aan de raad worden voorgelegd.

2.1. Dit betekent concreet

	wat	output
1	Deregulering en handhaving	Prioriteren en toekomstbestendig maken van taken VTH
2	Woonvraagstuk (advies experts, starters, huurwoningen)	Organisatie burgerbijeenkomsten in 2014-2015
3	Speerpunten RO (beschermd dorpsgezicht, bijgebouwen, RCE)	Bestemmingsplan dorp
4	Project doorstroomwoningen	Zes leefbaarheidsbevorderende appartementen
5	Nieuwbouw Riich	Raadsvoorstel met overeenkomst inzake seniorenhuisvesting
6	Strandpaviljoen	Conform reguliere procedures
7	Bestemmingsplan buitengebied (o.a. kwaliteit polder)	Formele procedure opstarten voor zienswijzen
8	Welstandsnota	Raadsvoorstel

3. Economie en werkgelegenheid

De kop van deze alinea had ook 'toerisme en cultuur' kunnen zijn. Immers, wanneer tachtig procent van de werkgelegenheid direct aan recreatie en toerisme is gerelateerd, zal dat in indirecte zin voor bijna honderd procent gelden. Op dit moment wordt samen met SOV, VVV en de Rabobank gewerkt aan het genereren van voldoende stuurinformatie. Het voornaamste kengetal (wellicht zelfs het enige) waarop nu gekoerst wordt zijn het aantal bezoekers op jaarbasis. We nemen daarbij dan het aantal overzettingen door Wagenborg Passagiersdiensten als uitgangspunt. Toch weten we allemaal dat niet iedere gast hetzelfde is, evenlang blijft of evenveel uitgeeft. En ook die informatie is relevant. En misschien nog wel meer. De herkomst, het bestedingspatroon, de bezoekfrequentie, etc. zijn gegevens die cruciaal kunnen zijn voor het succesvol vorm geven van de marketing inspanningen van de ondernemers en het beleid terzake van de gemeente.

Daarnaast zal ook het uiteindelijke doel moeten worden bepaald. Natuurlijk kan dan worden uitgegaan van de (bijna) driehonderdduizend gasten op jaarbasis uit het TPFW, maar ook dit getal is te globaal. Ook hier moet worden bepaald welk 'type' gasten als ideaal wordt gezien voor Schiermonnikoog. Om dit op de meest vruchtbare wijze te kunnen benaderen moeten we het eerst eens worden over wat we verstaan onder de 'identiteit van Schiermonnikoog'. De laatste tijd wordt veelvuldig een beroep op die identiteit gedaan (kermis, nachtelijke overlast, ruimtelijke ontwikkelingen) zonder dat deze ergens formeel vastligt. En uiteraard wordt dit door anderen dan ook ter discussie gesteld. Een enkele keer wordt zelfs gesuggereerd dat er een onderscheid zou bestaan tussen 'echte' eilanders (zij die hier werken, kinderen opvoeden en ondernemen) en zij die hier op latere leeftijd zijn neergestreken, 'minder echt' dus. De eerste categorie zou –en wellicht is dat ook logisch- graag wat meer dynamiek zien, de tweede hecht aan traditionele waarden als rust en ruimte. Beide invalshoeken zijn goed, maar niet altijd met elkaar verenigbaar. Belangrijk is dat het gesprek hierover breed wordt gevoerd. Anders gezegd, ons college acht zichzelf uitstekend in staat tot het (doen) concipiëren van een notie die op grammaticaal correcte wijze een bepaald type eiland en een soort toerist omschrijft. Maar indien dit niet als zodanig wordt gevoeld door de Eilander gemeenschap en zijn leden blijft het een papieren tijger. Deze discussie zal in het voorjaar van 2015 worden gevoerd zodat een notitie die hier het gevolg van is in het najaar aan de raad kan worden aangeboden.

Separaat hieraan en nauw daarmee verbonden zal met de diverse op dit front actieve partijen worden gecommuniceerd over het culturele aanbod dat door Schiermonnikoog wordt geboden. Wellicht wordt hiermee dan iets op de uitkomst van de genoemde discussie gepreludeerd, maar toch lijkt het niet al te riskant op te voorspellen dat 'natuur' en 'cultuur' uitermate relevante variabelen zullen blijken voor de Schiermonnikoog-bezoeker. Terecht kan worden opgemerkt dat deze ook nu al een sterke rol spelen in het brede palet dat Schiermonnikoog zijn gasten biedt, maar ... het aantal activiteiten is inmiddels zo groot dat het overzicht soms iets lijkt te verdwijnen, en bovendien dreigt het gevaar van versnippering. Onder het motto 'laat duizend bloemen bloeien' lijkt dit een fraaie gedachte, maar een meer gemeenschappelijke focus lijkt de profilering en herkenbaarheid van ons

eiland ten goede te komen. Als gezegd, ook hier vormen organen als VVV, SOV, MAPS en Natuurmonumenten voorname gesprekspartners. Mocht het mogelijk blijken dit gesprek gelijktijdig met de hierboven genoemde identiteitsdiscussie te voeren dan zal dat uiteraard gebeuren, zo niet dan kan de raad inzake dit aspect later in 2016 een vervolgotitie verwachten.

3.1 Dit betekent concreet

1	Visie recreatie (rol- en verantwoordelijkheidsverdeling)	Helderheid over de maatschappelijke taken van de verschillende spelers
2	Transparantie MAPS (heldere criteria, evt. verhogen toeristenbelasting)	Besluitvorming in raad
3	Medegebruik natuurgebied (wens inbrengen in overleg NM)	Permanent proces (overlegorgaan)
4	Meeliften met Kulturele Headstad Ljouwerd (KH18)	Overleg met KH18 starten en vinger aan de pols houden

4. Sociaal beleid

De grote paradox lijkt erin te schuilen dat waar enerzijds juist de decentralisatie van 'het sociaal domein' (AWBZ, jeugdzorg, persoonlijke begeleiding) veel gemeentes ertoe noopt om in te zien dat ze aan de kleine kant zijn, het anderzijds de kleinste gemeente van Nederland is die zegt uitstekend te staan voorgesorteerd. Een paradox die zich overigens eenvoudig laat verklaren. Zoals bij menigeen bekend (en bij velen een doorn in het oog) zijn zowel de gezondheidszorg als de ouderenzorg in Nederland grotendeels geprotocolleerd. Dat wil zeggen dat een ziekenhuisbezoek vanwege een gebroken been in het noorden van Nederland niet wezenlijk verschilt van een vergelijkbaar bezoek in het Zuiden. Omdat elke vorm van risico moet worden uitgesloten is zo'n bezoek een heel gedoe waarbij men een breed scala van professionals ontmoet. Een systeem dat rampen voorkomt, dat kwaliteit genereert, dat af en toe voor enige irritatie zorgt en dat uiteraard behoorlijk prijzig is. Evident is dat wanneer men onmiddellijk door kon lopen (voor zover met een gebroken been aan de orde) naar de betreffende afdeling e.e.a. sneller en goedkoper zou zijn behandeld.

We verlaten het voorbeeld van het gebroken been maar we passen deze redenering toe op (bijvoorbeeld) de ouderenzorg. Niet meer zoals de (Haagse regelgeving) aangeeft, maar zoals de gemeente beslist en zo mogelijk op wijkniveau. Op wijkniveau? En dan de gemeente die uit één enkele wijk bestaat? Die heeft dan toch een enorme voorsprong want die heeft alle structuren al om e.e.a. vorm te geven. En dat is nu precies wat we bedoelen. De structuren zijn er, maar de inhoud is ook voor ons natuurlijk nieuw. Hoe nieuw ook deze ook moge zijn, ons zelfvertrouwen is hiermee hopelijk verklaard.

Dat laat uiteraard onverlet dat die inhoud wel heel veel aandacht verdient. Er zullen ingrijpende beslissingen moeten worden genomen over wanneer wij iets de eigen verantwoordelijkheid achten (danwel die van de sociale omgeving) of dat wij hierin een taak voor de gemeente zien. En in dat laatste geval moet worden erkend dat we natuurlijk niet al de expertise in huis hebben die vaak wel benodigd zal zijn. Expertise die moet worden ingekocht. Een nota terzake zal begin 2015 het licht zien en aan de raad worden aangeboden. Binnen het uitgangspunt dat wij als bijna vanzelfsprekend ervaren en dat luidt dat we iedereen graag zo lang mogelijk op het eiland willen houden, zal daarin het 'wat', het 'hoe' en het 'wanneer' worden benoemd.

4.1 Dit betekent concreet

1	Invoering drie decentralisaties	Verantwoorde start op 1 januari 2015
2	Ouderenzorg: onderzoek verpleegmodel, dagopvang e.d.	Pilot Zorg Schiermonnikoog
3	Stimuleren jeugd- en jongerenwerk (incl. rol Kittiwake)	Maatschappelijke taak formuleren

5. Subsidiebeleid en voorzieningen

Schiermonnikoog 'zit goed in zijn voorzieningen'. En ze zijn allemaal waardevol. Natuurlijk zijn ze lang niet allemaal gesubsidieerd. Het prachtige strand, de schitterende nachten en het overweldigende landschap krijgen we bijna 'in de schoot geworpen'. Maar er zijn ook veel voorzieningen die wel geld kosten, sterker nog, die voor een goed deel subsidie-afhankelijk zijn. En ook die voorzieningen worden veelal als essentieel beschouwd. Toch ontkomen we er niet aan, net als overal elders moeten we eventuele besparingen op dit vlak onder ogen zien. En terecht natuurlijk. Het kan niet zo zijn dat, omdat een bepaalde voorziening ooit zijn waarde heeft bewezen, deze tot in lengte van dagen 'recht' heeft op subsidie. Daarom zal per voorziening een zg. 'maatschappelijke taak' worden geformuleerd en zal van jaar tot jaar bekeken worden in hoeverre deze (nog) actueel is en of er in voldoende mate aan is voldaan om het onderhavige subsidiebedrag te rechtvaardigen. Overigens is het één van de spin-off effecten van het niet doorgaan van het project Promenade dat raad en college op dit gebied relatief de handen vrij hebben. Immers, de 'garantie voor vijf jaar' voor alle deelnemende partijen is van de baan. Bevrijd van deze molensteen kan naar adequate alternatieven worden gezocht.

Opgemerkt moet daarbij worden dat het adagium dat samenwerking sterker maakt nu meer dan ooit opgeld doet. In die zin zullen alle voorzieningen uitgedaagd worden om die samenwerking zo concreet mogelijk gestalte te bieden. Onzes inziens zou het in de rede liggen dat er een cluster 'cultuur en cultuurhistorisch' zou ontstaan en een cluster 'natuur'. Evident is dat beiden een sterke rol zouden moeten vervullen op het gebied van voorlichting en educatie van eilanders en gasten. In onze optiek blijft daarbij de VVV zijn rol behouden als 'het eerste loket' met een sterke verwijsfunctie. Overigens gaan wij ervan uit nog dit najaar een samenhangende visie inzake (de toekomst van) bezoekerscentrum en andere gebouwen die ooit in het toenmalige Promenade-project waren betrokken aan de raad aan te kunnen bieden. Het moge voor zich spreken dat het hier niet alleen om de hardware (de gebouwen) zal gaan maar zeker ook om de software (wat doen we met die gebouwen). Bovenstaande beoogde stimulering van samenwerking tussen de respectievelijke instellingen zal met dat laatste zwaluwstaarten. Het gemeentelijke subsidiebeleid kan daarbij als betekenisvol stuurinstrument dienen.

6. Duurzaamheid en mobiliteit

Los van het betreffende convenant dat spreekt van volledige zelfvoorzienendheid in 2020, lijkt het met de tijdgeest te corresponderen om hier (veel) aandacht aan te besteden. Voeg daarbij dat juist Schiermonnikoog, het eiland dat voor zoveel mensen de ongereptheid van de natuur symboliseert, op dit gebied een bijna iconische rol zou kunnen vervullen, en de uitdaging is geschetst. Toch kan niet ontkend worden dat er ook zorgen zijn. Want terwijl aan de ene kant 2010 steeds dichterbij komt, is het aan de andere zijde zo dat het genereren van energie uit niet-fossiele brandstoffen op bezwaren van esthetische aard stuit. Immers, zowel het winnen van zonne-energie als van windenergie heeft een instrumentarium van node (grote torenhoge windmolens en spiegelende zonne-collectoren) die als zwaar landschapsvervuilend zouden kunnen worden ervaren. De resultante hiervan lijkt een duivels dilemma. Voeg daarbij dat we ons nadrukkelijk aan een bepaalde stellingname hebben gecommitteerd en het moge duidelijk zijn dat hier een samenhangende visie op moet worden geformuleerd. Overigens zijn er ook lichtpuntjes. Bijvoorbeeld de energie coöperatie, een private partij bestaande uit betrokken eilanders die zich hard maakt voor (bevordering van) zelfvoorzienendheid en natuurlijk het gegeven dat de technische inzichten en daarmee de verbeterde technieken juist op dit terrein buitengewoon snel voortschrijden. Voorshand zal dan ook volstaan worden met het periodiek informeren van de raad, naar alle waarschijnlijkheid zal dan in 2016 een notitie aan worden voorgelegd die dan een concreet 'spoorboekje' naar het (al dan niet geherformuleerde) doel in 2020 zal bevatten.

En dan het tweede deel van deze alinea. Het mobiliteitsbeleid. Een deel van de charme van Schiermonnikoog bestaat ontegenzeggelijk uit het autoluwe karakter. Dit begrip 'autoluw' is echter multi-interpretabel. ('Autovrij' zou en stuk eenvoudiger zijn geweest.) Indien we het opvatten als 'zoi min mogelijk' gemotoriseerd verkeer, dan moet op z'n minst gedefinieerd worden welk verkeer wel en niet getolereerd wordt alsmede waar en wanneer. Evident is dat de antwoorden daarop niet statisch zijn maar in de tijd kunnen veranderen. Het lijkt wenselijk om de raad te gelegener tijd in de positie te brengen om hier heldere uitspraken over te doen.

7. Tot slot

In het vorenstaande zijn de grote 'beleidsdossiers' genoemd. Maar natuurlijk zal de interesse van de raad niet ophouden bij deze beleidsformulerende taak. Integendeel, juist in een kleine gemeente wordt de monitorende rol van de volksvertegenwoordiging ook als buitengewoon waardevol ervaren. Meer 'concrete projecten' kunnen ook van eminent belang zijn. We hoeven als voorbeeld slechts de jachthaven te noemen. Los van een eventuele gedachtewisseling over de beheersstructuur is een kosten-batenanalyse van het al dan niet baggeren buitengewoon opportuun. (Anders gezegd, wat zijn de consequenties van de –voor velen uiterst aantrekkelijke- gedachte van een getijdenhaven.)

En zo is er meer. De infrastructuur binnen en gedeeltelijk buiten ons dorp wordt de komende periode onder handen genomen (naar verwachting is Schiermonnikoog volgend jaar zomer de eerste gemeente van Nederland die volledig van glasvezel is voorzien). En los van deze en andere voorbeelden is ook voor ons de toekomst ongewis. Ongetwijfeld zullen er in de komende periode (weer) veel zaken actueel worden waar we nu nog geen idee van hebben. En al deze aspecten zullen aandacht van ons college vergen. Desalniettemin, wat we wel weten kan gepland worden. En naar wij hopen is dat met en in deze notitie geborgd.